

ALEKSANDRA KŁOS-SKRZYPCZAK

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wydział Teologiczny

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji *Obraz powstań śląskich i plebiscytu w edukacji, historiografii, kulturze i przestrzeni publicznej*

(Katowice, 18 listopada 2019)

Obraz powstań śląskich i plebiscytu w edukacji, historiografii, kulturze i przestrzeni publicznej to tytuł ogólnopolskiej konferencji naukowej, wieńczącej pierwszy etap prac prowadzonych w ramach projektu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego DIALOG pt. „Panteon Górnośląski – badania naukowe”. Wydarzenie miało miejsce 18 listopada 2019 r. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i skupiło wokół siebie prelegentów z różnych części Polski: przedstawiciele historii, hagiografistyki, muzykologii, filozofii, teologii oraz filmoznawstwa. Konferencja zorganizowana została przez Uniwersytet Śląski w Katowicach, Archidiecezję Katowicką oraz Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach. Patronat nad konferencją objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda (w ramach tzw. *Patronatu Narodowego* w Stulecie Odzyskania Niepodległości).

Program konferencji podzielony został na dwie części: plenarną oraz panelową. Moderator części plenarnej, ks. dr hab. Arkadiusz Wuwer, prof. UŚ, punktualnie o godz. 9.00 przywitał przedstawicieli instytucji naukowych oraz Kościoła, pracowników naukowych polskich uczelni, gości ze świata polityki i mediów, uczniów śląskich szkół średnich oraz widzów oglądających na żywo transmisję w Internecie.

Jako pierwszy głos zabrał prorektor ds. badań naukowych, prof. dr hab. Andrzej Noras, który podkreślił, iż Uniwersytet Śląski pełni funkcję nie tylko gospodarza wydarzenia, ale stanowi filar działań prowadzonych w ramach projekt „Panteon Górnośląski – badania naukowe”. Następnie o zabranie głosu został poproszony Wielki Kanclerz Wydziału Teologicznego JE Arcybiskup Wiktor Skworec, metropolita katowicki, który nawiązał do idei powstającej w podziemiach katedry Chrystusa Króla instytucji kultury o nazwie „Panteon Górnośląski”. W dalszej kolejności słowo do uczestników konferencji, w imieniu prezydenta Andrzeja Dudy, skierowała dr Agnieszka Lenartowicz-Łysik. Prezydent Duda w swoim liście wyraził słowa uznania za szereg działań podjętych na rzecz zachowania bogactwa kulturowo-społecznego Śląska. Premier Mateusz Morawiecki również skierował list do osób zebranych w auli Wydziału Teologicznego. Jego treść odczytał wojewoda śląski Jarosław Węczorek. Prezes Rady Ministrów podkreślił, iż tematyka walk powstańczych na terenie Śląska to jedna z najbardziej chwalebnych kart w kronikach naszej Ojczyzny. W ramach wystąpień inauguracyjnych głos zabrała również Dyrektor Muzeum Powstań Śląskich, senator X kadencji – Halina Bieda. W swoim wystąpieniu podkreśliła, iż Muzeum Powstań Śląskich w projekcie „Panteon Górnośląski – badania naukowe” odgrywa rolę partnera merytorycznego. Wystąpienie to było ostatnim z wystąpień inauguracyjnych części plenarnej konferencji.

W godzinach przedpołudniowych zaplanowano jeden, wspólny dla wszystkich uczestników konferencji panel, któremu przewodniczył ks. dr hab. Arkadiusz Wuwer, prof. UŚ, a głos zabrali znakomici prelegenci: prof. dr hab. Andrzej Gwóźdź (Uniwersytet Śląski), prof. dr hab. Barbara Kubis (Uniwersytet Opolski) oraz prof. dr hab. Krystyna Turek (Uniwersytet Śląski). Referaty prelegentów, stanowiące podwaliny całodniowych obrad, oscylowały wokół tematyki obrazu powstań śląskich i plebiscytu w filmie fabularnym, polskiej literaturze dokumentu osobistego oraz w pieśni.

Po przerwie kawowej jako pierwszy głos zabrał dr hab. Marek Białokur, prof. UO (Uniwersytet Opolski) w temacie *Obraz powstań śląskich i plebiscytu w przestrzeni publicznej III Rzeczypospolitej*. Następnie moderator poprosił o wystąpienie dr. hab. Macieja Fica (Uniwersytet Śląski), który przedstawił kwestię powstań śląskich w polskiej historiografii. Wykład dr. Pawła Parysa (Muzeum Śląskie), który opowiedział o zasobach polskich archiwów w temacie powstań śląskich, był ostatnim w tej części konferencji. Panel wieńczyła dyskusja, która rozgorzała na dobre, gdyż głosom ze strony uczestników konferencji nie było końca.

W drugiej części konferencji zaplanowano dwa, równoległe panele wykładowe: pierwszy z nich, moderowany przez dr. hab. Macieja Fica (Uniwersytet Śląski), odbywał się w auli Wydziału Teologicznego, drugi zaś został zlokalizowany w sali znajdującej się na pierwszym piętrze budynku. Panel ten poprowadził ks. dr hab. Arkadiusz Wuwer, prof. UŚ (Uniwersytet Śląski).

W ramach panelu pierwszego, moderowanego przez dr. hab. Macieja Fica, głos zabrali następujący prelegenci: dr Joanna Gołębiwska (Uniwersytet Opolski), mgr Maria Wyłęzek (Uniwersytet Śląski), mgr Urszula Batko (Muzeum Górnośląskie), dr Bernard Linek (Państwowy Instytut Naukowy), dr Joanna Lusek (Muzeum Górnośląskie) oraz ks. dr Mariusz Trąba (Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II). Wystąpienia prelegentów dotyczyły tego, w jaki sposób wątek powstań śląskich omawiany jest w podręcznikach historii zarówno współczesnych, jak i tych z wcześniejszych dekad. Referaty poruszały również tematykę powstańczą prezentowaną w plastyce nieprofesjonalnej oraz *Księdze Pamiątkowej Pracy Społeczno-Narodowej Kobiet na Śląsku od roku 1880 do roku 1922*. Podczas obrad próbowano również odpowiedzieć na pytania, jaką rolę odgrywało katolickie duchowieństwo w powstaniach śląskich oraz jak świętowano 10. rocznicę plebiscytu oraz III powstania śląskiego w okresie międzywojennym?

Podczas panelu drugiego głos zabrali: dr Tobiasz Janikowski (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN), dr Krystian Węgrzynek (Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej), dr hab. Michał Skop (Uniwersytet Śląski), ks. dr Damian Bednarski (Uniwersytet Śląski), dr Mirosław Węcki (Uniwersytet Śląski, Instytut Pamięci Narodowej) oraz dr Jarosław Durka (Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli WOM). Prelegenci tej sesji skupili się na omówieniu kwestii powstań śląskich i plebiscytu na łamach polskiej, niemieckiej, włoskiej oraz amerykańskiej prasy.

Warto wspomnieć, iż stałym elementem obu paneli była dyskusja, podczas której uczestnicy konferencji mieli okazję skomentować bądź doprecyzować wypowiedzi prelegentów.

Dzięki uprzejmości Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach oraz Instytucji Filmowej Silesia Film punktem wieńczącym konferencję była projekcja cyfrowa odnowionej wersji filmu *Sól ziemi czarnej* w reżyserii Kazimierza Kutza. Pokaz filmu poprzedził wykład wprowadzający dr hab. Ilony Czopik (Uniwersytet Śląski).

Na uwagę zasługują towarzyszące konferencji wystawy, nad którymi pieczę sprawowały Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach oraz Archiwum Państwowe w Katowicach. Mowa o wystawach Śląska Droga do Niepodległości, *Wojciech*

Korfanty. Współtwórca II Rzeczypospolitej oraz Zagłębie Powstań Śląskich, jak również o obrazach miłośnika sztuki, twórcy rysunków i urokliwych akwarel, malarza Józefa Podkowika.